ضرورت تأکید بر امیدباوری جوانان در بیانیه گام دوم

فیروزه شهیدی[1]

چکیده

امیدباوری یکی از مباحث مهمی است که برای پیشرفت جامعه اهمیت زیادی دارد و همواره مورد تاکید مقام معظم رهبری بوده است. ایشان در بیانیه گام دوم انقلاب نیز بر این امر تاکید دارند و جوانان را به امید باوری دعوت کرده اند. در این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه ای و به روش توصیفی و تحلیلی به بیان ضرورت تاکید بر امید باوری جوانان در بیانیه گام دوم پرداخته شده است. امیدواری در جامعه اهمیت زیادی دارد تا آن جا که در آیات قرآن و روایات ائمه اطهار علیهم‌السلام به این امر مهم تاکید زیادی شده است. ضرورت تاکید بر امید باروی را می توان در این دانست که امید گشاینده همه قفل ها ، سبب آفرینش های علمی و فرهنگی و صنعتی، تحرک بخشی و تلاش زایی برای انسان و حرکت دهنده در مسیر تحقق ارمان های انقلاب اسلامی است.

کلیدواژه : امید، امیدیاوری، بیانیه گام دوم، مقام معظم رهبری

---

۱ . طلبه سطح ۲، مدرسه علمیه معصومیه

مقدمه

امید و امیدواری جایگاه خاصی در سلامتی روانی، جسمانی و به تبع آن، پیشرفت فرد و جامعه دارد؛ که نقش امید در پیشبرد توسعه جامعه به اهداف بلندمدت و آینده‌نگر بسیار بااهمیت است.

جامعه امیدوار، جامعه ای است که در آن زندگی به معنای واقعی در تمام شئونش در جریان بوده و انگیزه فعالیت برای کسب روزی و انجام امور زندگی به صورت مطلوب در آن وجود داشته باشد. در چنین جامعه ای، شور و نشاط، تلاش و کوشش اجتماعی و مشارکت در حد بالایی بوده و افراد نقش‌های اجتماعی خود را به صورت فعالانه انجام می دهند. همچنین برآیند بالای وضعیت سلامت، امنیت، سطح مناسب آموزش، معیشت مقبول، حفظ آزادی و حرمت انسان و معنویت در جامعه و خوش بینی به فردای بهتر، فرجام برتر و امکان و ضرورت رفع موانع و سدهای پیش رو، حکایت از سطح بالای امیدواری آن جامعه دارد.[1]

رهبر معظم انقلاب در بیانیه گام دوم که در آستانه ورود به دهه پنجم انقلاب منتشر کردند، جوانان را به امیدباوری توصیه می کنند. مخاطب بیانیه رهبر انقلاب، جوانان هستند. در این بیانیه هرجا که مشکل و معضلی در مسیر انقلاب تبیین گردیده، حل آن به جوانان سپرده شده و روح اصلی همه این راه‌حل‌ها که روح اصلی کل این بیانیه نیز هست، امید است؛ بنابراین در این پژوهش به بیان ضرورت تاکید بر امیدباوری جوانان در بیانیه گام دوم می پردازیم.

در این زمینه پژوهش هایی صورت گرفته از جمله کتاب « نقش امیدواری در رسیدن به اهداف» نوشته زمان حسنیان که در سال ۱۳۹۳ توسط انتشارات مختومقلی فراغی به چاپ رسید و کتاب « امید و رسانه: پژوهشی در مبانی، ابعاد و راهبردهای امیدآفرینی اجتماعی در رسانه ملی » نوشته سید مجید امامی و حسین مهربانی فر که در سال ۱۳۹۲ توسط انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش های اسلامی به چاپ رسید .

---

۱ . امامی، مهربانی فر ، امید و رسانه : پژوهشی در مبانی، ابعاد و راهبردهای امیدآفرینی اجتماعی در رسانه ملی، ص ۱۷۸.

پایان نامه « امید دراسلام » نوشته ناصر نیستانی که در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه امام صادق (ع) دفاع شده است و پایان نامه « تحلیل و بررسی امید و یأس در قرآن » نوشته مهدی زارع که در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه شیراز دفاع شده است. مقاله « تبیین نقش «امید » در تحقق اهداف انقلاب اسلامی بر اساس بیانیه گام دوم» نوشته محمد جواد فلاح که در سال ۱۳۸۹ در اولین همایش بین المللی گام دوم انقلاب منتشر شد. مقاله « تبیین جایگاه امیدآفرینی اجتماعی در راستای تحقق گام دوم انقلاب» نوشته رسول یوسفی که در سال ۱۳۸۹ در اولین همایش بین المللی گام دوم انقلاب منتشر شد.

پژوهش های معرفی شده هر چند در مورد امید نگاشته شده است ولی هیچکدام ضرورت تأکید بر امیدباوری جوانان در بیانیه گام دوم را بیان نکرده اند. بنابراین در این پژوهش به بررسی آن خواهیم پرداخت.

هدف از این مقاله شناساندن ضرورت امیدواری در بین جوانان و ضرورت تاکید آن در سخنان رهبر معظم انقلاب به ویژه در بیانیه گام دوم انقلاب است. و تلاش می شود به این سئوال پاسخ داده شود که تأکید بر امیدباوری جوانان در بیانیه گام دوم چه ضرورتی دارد؟

مفهوم امید

امید معادل فارسی واژه رجا در عربی و حالتی نفسانی است که فرد امیدوار را به تلاش جدی واداشته[1]و در آن انسان به اموری که انتظارش را دارد، دل بستگی پیدا نموده است. امید در انتظار چیزی بودن است، در حالی که بیشتر وسایل و اسباب آن فراهم شده باشد. در فرهنگ فارسی معمولاً امید و آرزو در کنار یکدیگر به کار می روند؛ اما در زبان عربی به صورت جداگانه با عنوان‌های «رجا» و «امل» استعمال می‌شوند. با یک تحلیل می‌توان گفت که در هر امیدواری، آرزو وجود دارد، ولی هر آرزویی امید و امیدواری نیست.[2]

۱ . آخوندی، «جایگاه امید در پویایی انسان‌ها» ص ۵۱.

۲ . مردانی نوکنده، «جایگاه و نقش امیدآفرینی در زندگانی با تأکید بر آموزه‌های قرآنی و دینی»، ص ۲۵.

امید در لغت به معنای گمان وقوع خیری ممکن‌الحصول در آینده آمده است.[1]امید در مفهوم روزانه‌اش، یک انتظار خوب برای آینده است. امید سازه‌ای است که با خوش‌بینی ارتباط تنگاتنگی دارد که به‌عنوان شاخص توانمندی در بهزیستی مثبت افراد مورد توجه واقع می‌شود.[2]

معانی ترس، توقع، انتظار و شوق نیز برای آن ذکر شده است.[3]شاید بتوان گفت این معانی به لوازم معنای امید یا به بخشی از آن اشاره دارد، زیرا از آن رو که متعلق امید امری ممکن الحصول است نه قطعی، و ترس از تحقق نیافتن آن وجود دارد امید را به خوف معنا کرده‌اند و از آن رو که متعلّق امید، امری خیر و مسرّت بخش است و طبعاً موجب اشتیاق شخص امیدوار به آن امر شده و حالت انتظار و توقع به او دست می‌دهد، امید را به توقع و شوق و انتظار معنا کرده‌اند.

در اصطلاح علم اخلاق، به راحتی و لذتی که از انتظار تحقق امری محبوب، در قلب حاصل می‌شود امید می‌گویند.[4]

گام دوم

بیانیه گام دوم انقلاب یا بیانیه گام دوم، ۲۲ بهمن ۱۳۹۷ش در چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران منتشر شد. این بیانیه ابتدا با اشاره به پیروزی انقلاب اسلامی و گذشت چهل سال از آن، دومین گام انقلاب را «خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» معرفی کرده است. مخاطب بیانیه گام دوم، جوانان هستند که بر اساس متن بیانیه، «بخش دیگری از جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ» را آغاز خواهند کرد. در این بیانیه، جوانان محور تحقق نظام پیشرفته اسلامی معرفی شده‌اند که دنباله مسیر انقلاب اسلامی باید با همت و هشیاری آنان طی شود. بیانیه مذکور، مهمترین ظرفیت امیدبخش کشور را نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای

---

۱ . راغب اصفهانی، مفردات، ص۳۴۶؛ العسکری، الفروق‌اللغویه، ص۲۴۸، «رجا» ؛ مصطفوی، التحقیق، ج۴، ص۷۰، «رجو».

۲ . علیزاده اقدم، «بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن»، ص ۱۹۰.

۳ . طبرسی، مجمع‌البحرین، ج۲، ص۱۵۵، «رجو» ؛ شعرانی، نثر طوبی، ج۱، ص۲۹۷ ؛ تهانوی، کشاف اصطلاحات الفنون، ج۱، ص۸۴۴، «رجاء».

۴ . فیض کاشانی، المحجة البیضاء، ج۷، ص۲۴۹.

عمیق و اصیل ایمانی و دینی دانسته و جمعیت جوان زیر چهل سال را فرصت ارزشمندی برای کشور قلمداد کرده است[1].

اهمیت امیدواری برای جوانان

امید انتظار آینده ای روشن است که فرد را به تلاش مفید و سازنده در جهت نیل به اهداف واداشته و با واقع بینی همراه است. امید و امیدواری محرک فرد به سوی فعالیت های پرثمر و مثبت است و تفاوتی بنیادین با آرزوهای واهی و غیر واقع بینانه دارد. ازاین رو فرد امیدوار کسی است که اولاً، میل و شوق و خواسته ای در وی وجود داشته و ثانیاً، دست یافتن به آن خواسته را هم غیرممکن نداند و حدی از اطمینان را در دست یابی به خواسته اش داشته باشد. در این صورت فرد برای پیشبرد امور خود به فعالیت و جوش و خروش برخاسته و از حالت انفعال بیرون می آید .برعکس، اگر به هر دلیلی فردی به چنان درجه ای از بی میلی برسد که از هیچ خواسته ای برخوردار نبوده یا شرایط را چنان ببیند که نتواند امکانی برای تأمین خواسته اش یا تغییر شرایط تصور کند، طبیعی است که انگیزه ای برای حرکت و فعالیت در خود نخواهد دید و نمی توان از او انتظار پویایی و تحرک داشت. جامعه ای هم که چنین وضعیتی در آن غالب شود، تبدیل به جامعه ای ناامید، ایستا، بی تحرک و ساکن خواهد شد.[2]

امیدواری برای جوانان اهمیت زیادی دارد. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرمایند:

« الأملُ رَحمةٌ لامّتی ، و لَوْ لا الأملُ ما أرْضَعَتْ والِدَةٌ وَلَدَها، و لا غَرَسَ غارِسٌ شَجَرا[3] ؛ امید در حقیقت رحمتی از جانب خداوند برای امت من است اگر امید نبود هیچ مادری فرزندی را شیر نمی‌داد و هیچ باغبانی نهالی نمی‌کاشت.»

از این حدیث درمی یابیم که اگر امید و آرزو نبود هیچ مادری به فرزند خود شیر نمی داد با توجه به این که محبت ویژه ای به فرزند خود دارد از این رو جوان هم با امید به آینده می تواند در رشد جامعه و غیره اثرخوبی بگذارد .

---

۱ . «بیانیه "گام دوم انقلاب" خطاب به ملت ایران»، در سایت دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای.

۲ . امامی، مهربانی فر ، امید و رسانه : پژوهشی در مبانی، ابعاد و راهبردهای امیدآفرینی اجتماعی در رسانه ملی، ص ۲۷.

۳ . مجلسی، بحارالانوار، ج ، ص ۱۷۳

است. همّتهای بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند توانست آنها را فعّال و در پیشرفت مادّی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند. مهم‌ترین ظرفیّت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است. »

ایشان تحقق دیگر آرمان های انقلاب اسلامی را بر عهده جوانان قرار می دهند و امیدباوری را کلید تحقق این امر می دانند و نیروی انسانی که همان جوانان هستند را ظرفیت امید بخش کشور معرفی می کنند.

نتیجه گیری

امید و امیدواری لازمه حیات انسان ها است؛ به گونه ای که بدون آن، جامعه پیشرفت نمی کند؛ بنابراین مقام معظم رهبری در سخنان خود در بیانیه گام دوم بر امیدباوری جوانان تاکید دارند و بارها در این زمینه تذکر داده و آن را ضروری می دانند. در این پژوهش تلاش شد تا ضرورت تاکید بر امیدباوری جوانان در بیانیه گام دوم انقلاب بررسی و بیان شود.

از نظر مقام معظم رهبری امیدباوری برای جوانان ضروری است زیرا، گشاینده همه قفل ها است. در جامعه زمانی که با مشکلی روبرو می شویم اولین قدم برای حل آن مشکل، امیدداشتن است. ایشان آفرینش های علمی، فرهنگی و صنعتی را وابسته به امیدباوری جوانان می دانند. امید باعث می شود تا در همه عرصه های زندگی و اجتماعی تلاش بیشتری کرد و نتایج مطلوبی به دست آورد.

تحرک بخشی و تلاش زایی در انسان، ضرورت دیگر امیدباوری در جوانان است که مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم به آن اشاره فرموده اند. امید باعث می شود که انسان بیشتر تلاش کند و این خود نیروی محرکه ای برای جوانان است.

دیگر ضرورت امیدباوری؛ حرکت در مسیر تحقق آرمان های انقلاب است که اهمیت زیادی دارد و تمام تلاش جامعه برای رسیدن به همین هدف است که تحقق آن تنها با امیدباوری میسر می شود.

فهرست منابع

* قرآن کریم

کتاب های فارسی

۱. امامی، سید مجید ، مهربانی فر، حسین، امید و رسانه : پژوهشی در مبانی، ابعاد و راهبردهای امیدآفرینی اجتماعی در رسانه ملی، تهران: مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲.

۲. حسینی خامنه ای، سید علی، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، تهران: انشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷.

۳. مطهری، مرتضی، تجلی پیام در افق رسانه ملی: برگرفته از اندیشه‌های شهید مطهری(ره)، تهران: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، اداره کل پژوهش و آموزش سیما، بی تا.

۴. موسوی خمینی، روح الله، صحیفه امام خمینی(ره)، چاپ هفتم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمه الله علیه، ۱۳۷۸.

کتاب های عربی

۵. تهانوی، محمدعلی اعلی بن علی، کشاف و اصطلاحات الفنون، بیروت: مکتبۀ لبنان ناشرون، ۱۹۹۶ م.

۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات الفاظ القرآن، (تحقیق: داودی، صفوان عدنان)، بیروت: دارالقلم، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.

۷. شعرانی ، ابوالحسن ، نثر طوبی ، تهران :اسلامیه ،۱۳۸۰.

۸. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، چاپ دوّم، بیروت: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۰ق.

۹. طبرسی ، فضل بن حسن ، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، (ترجمه: مترجمان) چاپ اول، تهران: انتشارات فراهانی، ۱۳۶۰ ش.
۱۰.العسکری، ابوهلال، الفروق اللغویه، قم : مؤسسۀ النشر الإسلامی التابعۀ لجماعۀ المدرسین ، ۱۴۱۲ق
۱۱.فیض کاشانی،ملا محسن ، المحجۀ البیضاء، ج ۶، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۸۳.
۱۲.مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط - بیروت) (محقق و مصحح : جمعی از محققان) ، بیروت: دار إحیاء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق
۱۳.مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم ، چاپ اول، تهران : وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸ش.

مقالات

۱۴.آخوندی، مصطفی. (۱۳۸۵). «جایگاه امید در پویایی انسان‌ها». مجله مربیان. سال ششم. شماره ۱۹.
۱۵.حیدری، غلام حسین، «چرا رویکرد مدیریت قرآنی در جامعه نهادینه نمی شود؟»، تحقیقات مدیریت آموزشی، سال دوم، بهار ۱۳۹۰.
۱۶.داوودی، محمدرضا، «امید و نقش تربیتی آن در زندگی انسان»، مجله معرفت، شماره ۸۱، ۱۳۸۳.
۱۷.کریم خانی، حمزه، «امید و راه های تقویت آن در رویارویی با مشکلات»، مجلۀ طوبی، دی ۱۳۸۵، شماره ۱۳.
۱۸.شریفی، معصومه؛ رفیعی، محسن؛ داودآبادی فراهانی، طیبه ،« تاثیر امیدبخشی بر فعالیت ها و روابط اجتماعی نوجوان و جوان با تاکید بر قرآن و سنّت »، دوفصلنامه مطالعات تربیتی و اجتماعی قرآن و عترت، پاییز و زمستان ۱۳۹۸، سال دوم - شماره ۴
۱۹.علیزاده اقدم، محمدباقر (۱۳۹۱)، «بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره ۴۸.

۲۰.مردانی نوکنده، محمدحسین. (۱۳۹۰). «جایگاه و نقش امیدآفرینی در زندگانی با تأکید بر آموزه‌های قرآنی و دینی». مجله مهندسی فرهنگی. سال ششم. شماره ۵۷ و ۵۸.

۲۱.موسوی، سید محمد حسین؛ عباسی، الهام؛ رضوی دوست، غلامرضا، «بررسی نقش تربیتی امید در تکامل روحی انسان از منظر قرآن و روایات»، کنفرانس بین المللی علوم انسانی و مطالعات رفتاری، آذر ۱۳۹۳.

سایت ها

۲۲. khamenei.ir